Hvidovre Lokalhistorie

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab og Historiens Hus Hvidovre
27. årgang — Nr. 2 — april 2008

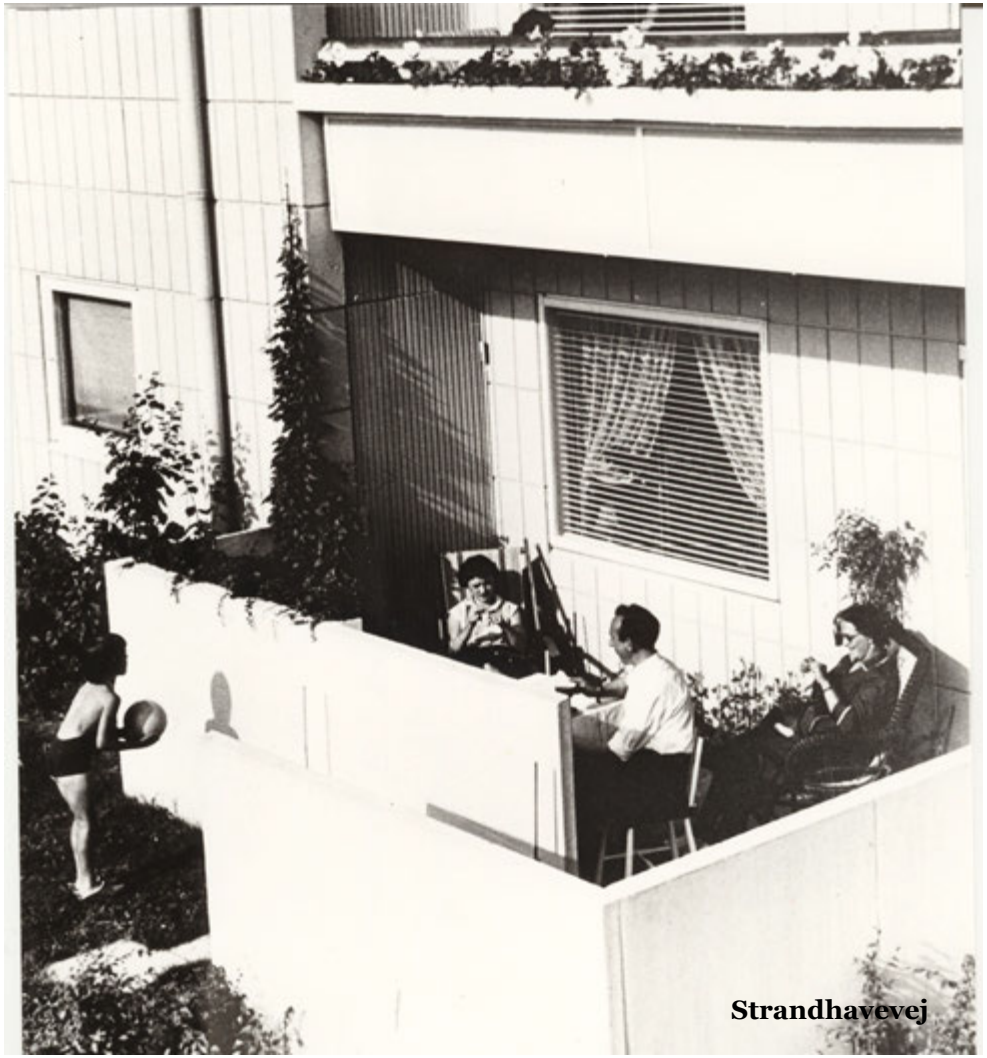

Strandhavevej

INDHOLD

Nyt fra Formanden	s 3
Vindere af vin	s 3
Generalforsamling, referat	s 4
Unge skriver lokalhistorie	s 5
Hvidovres første skole *Sevim Cinar*	s 5
Vestvolden *Anton og Mads*	s 8
Bronzealderfund i Avedøre *Jannik Tofte Hansen*	s 10
Bent Zinglersen	s 11
Min første klasselærer *Bent Zinglersen*	s 12
Bemærkninger til Bent Zinglersens arkiv *Henny Påske*	s 15
Det gode liv i en havebolig *Signe Dehn Sparrevohn*	s 18
Medlemsarrangementer	s 22
Lokalhistorisk Selskabs Bestyrelse	s 23
Hvidovre anno 1920	s 24

Udgiver:
Hvidovre Lokalhistoriske Selskab
Rytterskolen — Hvidovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre
Tlf. 36 47 34 44 — e-mail.: hvidovrerytterskole@mail.tele.dk
www.sitecenter.dk/rytterskolen
&
Historiens Hus — Alarmpladsen 3, Avedørelejren , 2650 Hvidovre
Tlf. 36 49 00 30 — e-mail: lokalarkiv@hvidovre.dk
www.historienshus.hvidovre.dk

Redaktion: Poul Sverrild ansv. og Kitt Boding-Jensen
Trykt i 500 eksemplarer

Forsidefoto: Strandhavevej, Eske Kristensens Arkiv, Historiens Hus.

NYT FRA FORMANDEN

Mandag den 10. marts afviklades den ordinære generalforsamling. Det blev en aften, hvor der skulle tages afsked med Dan Olsen. Dan havde efter 20 års deltagelse i bestyrelsesarbejdet valgt at sige fra. Hans indsats som sekretær, redaktør og formand gennem 10 år har været af stor værdi for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab, og bestyrelsen ønskede at udnævne Dan som æresmedlem som påskønnelse af den store indsats. Desværre måtte Dan melde afbud til generalforsamlingen på grund af sygdom, men de tilstedeværendes akklamation af udnævnelsen viste, at det var et meget populært valg.

Nyvalgt til bestyrelsen blev den mangeårige suppleant Vagn Bacher, og som ny suppleant valgtes Birte Gerdes, som de fleste i selskabet kender fra hendes arbejdsplads i Historiens Hus. Efter generalforsamlingen konstituerede bestyrelsen sig med Ejvind Jensen som kasserer, Benny Riisager som næstformand og Ole Asbjørn Petersen som formand. Referatet fra generalforsamlingen kan læses på side 4

En stor del af selskabets medlemmer har betalt årskontingent, men der mangler en del endnu. Der kan indbetales gennem bank eller på nedennævnte tidspunkter.

Der skal på denne plads lige gøres opmærksom på de kommende to arrangementer, som omtales mere udførligt på siden med arrangementer.

Bemærk, at det ved udflugten til Holmegaard Glasværk og Gavnø er nødvendigt med betaling ved tilmeldingen, der kan foregå ved arrangementet den 14. april i Lille Friheden eller i Rytterskolen tirsdag den 15.april eller tirsdag den 22.april. mellem kl. 10.00-12.00.

VINDERE AF VIN 08

Traditionen tro blev der trukket lod om vin ved årets generalforsamling blandt rettidige betalere af kontingent til Hvidovre Lokalhistoriske Selskab.
Nedenfor er nævnt de heldige vindere. Vinen kan hentes på Rytterskolen tirsdage mellem kl. 10-12.

Vin afhentet:
Marianne Nielsen, Grenhusene 59
Finn Hansen, Femagervej 40
Grethe Påske, Hvidovrevej 76
Lis Vølkers, Østre Kvartergade 1

Mangler at afhente vin:
Louis Caspersen, Hvidovrevej 304
Niels Nielsen, Sandholdtvej 29
Kurt Birch Landlystvej 32A
Martha Thullin, Søliljevej 8
Kirsten Christensen, Ejby Allé 33
Hanne Hansen, Gl. Køge Landevej 255A

GENERALFORSAMLING

Referat fra generalforsamlingen den 10.03.2008

Klokken nærmede sig 19.30, og folk sivede stille og roligt ind på stolene i auditoriet i Avedørelejren.
Desværre måtte vi undvære vores æresmedlem Dan Olsen, som måtte blive hjemme med stærke smerter i ryggen.
Chefredaktør for Hvidovre Avis Niels Erik Madsen valgtes til aftenens dirigent. Madsen erklærede mødet lovligt indkaldt, og selskabets formand, Ole Asbjørn Petersen fik ordet til årets beretning.
Ole kunne berette om et aktivt år med ni bestyrelsesmøder og velbesøgte arrangementer.
Et foredrag af og om tidligere borgmester Britta Christensens virke i Hvidovre Kommune, et oplysende foredrag med den gamle modstandsmand Herluf Rasmussen. Befæstningsdagen og sidste års 25 års jubilæum med 200 besøgende til demonstration af gamle håndværk og udstillinger i Rytterskolen. For blot at nævne nogle.

Ole sluttede sin beretning med tak til kulturisterne og Dan Olsen.
Arkivleder Poul Sverrild måtte med beklagelse berette at det ikke blev til statsanerkendelse til Historiens Huse denne gang, trods positiv indstilling fra Kulturarvsstyrelsen.
Et samarbejde med Brøndby og Rødovre kommuner udgør en ny platform til ikke at give op og fortsat søge.
Kulturarvsprojektet havde åben konference den 19.02.08 i Messen og et 16 siders tillæg om projektet udkom med Hvidovre Avis. Poul og hans medarbejdere har nye projekter og føler stor interesse og opbakning fra byens borgere. Mere magasinplads til de mange indleveringer ønskes.
Kasserer Ejvind Jensen fremlagde revideret regnskab, som herefter godkendes.
Ros og ris fra salen og spørgsmål til Lysthuset ledte over til valg og genvalg af bestyrelsen. Som nyt bestyrelsesmedlem valgtes Birte Gerdes, som i november 2007 gik på efterløn fra Historiens Hus.

Referent Jette Randal-Lund.

UNGE SKRIVER LOKALHISTORIE

Historiens Hus' hjemmeside blev den 6. februar 2008 suppleret med 16 spændende artikler om Hvidovres og Avedøres historie. Artiklerne er skrevet af 7.c fra Frydenhøjskolen. Historiens Hus fik i efteråret besøg af historielærer Heidi Petersen og 7.c som opstart på et historieprojekt om lokalområdet.

Eleverne gik i de næste uger i gang med at kortlægge lokalhistorien. Arkivalier og fotos blev gransket og fordøjet og resulterede i flotte opgaver. Opgaverne blev forkortet og skrevet om til de artikler, der nu kan læses på hjemmesiden www.historienhus.hvidovre.dk

Tre af artiklerne blev udvalgt af arkivchef Poul Sverrild for deres særlige kvalitet og kan læses på de følgende sider. Det er elevernes egne ord med få grammatiske og redaktionelle ændringer.

HVIDOVRES FØRSTE SKOLE

af Sevim Cinar, 7c.

Kære læser! I dag har enhver moderne skole klasseværelser og kontorer. Der er toiletter og fysik/kemi lokale, data (computer lokale), biologi lokale og gymnastiksal og skolens elever er fordelt på 0. – 9. klassetrin. Man har også frikvarter.

I dag er der 12 skoler i Hvidovre, men sådan har det ikke altid været. Før havde man ingen computer, fysik/kemi lokale, biologi lokale, gymnastik og heller ikke så mange klasser. Man havde ikke frikvarter fordi man kun havde 4 timer om dagen. Til at starte med var der kun få skoler på Vestegnen, disse blev kaldt Rytterskolerne.

Rytterskolen i Hvidovre

Hvidovres første skole var en Rytterskole. Det var kong Christian Den Fjerde, der sagde, at bønderne skulle bygge en Rytterskole. Rytterskolen lå ved siden af Hvidovre kirke. Rytterskolen blev bygget i omkring 1721, og blev hermed den første skole i Hvidovre. I løbet af 200 år, blev den ombygget togange. Den sidste ombygning 1856. Rytterskolen havde kun en lærer, og en håndarbejdslærer, der underviste piger. I Rytterskolen var der kun et klasseværelse. Den første skoleholder (inspektør) var Erik Jensen Bruun. Han blev student i 1714 og var ved skolen fra dens oprettelse til sin død i 1758.

Skolegang i starten af 1900 -tallet i Hvidovre

I 1920 blev der bygget en ny skole, fordi den gamle var for lille, idet der var for mange elever. I den nye skole kom der to klasseværelser, og der blev bygget et håndarbejdslokale oppe på loftet. Der var to lærer i den nye skole. Der var ikke gymnastiksal, hverken på Rytterskolen, eller på den nye skole, så gymnastikundervisningen foregik altid udendørs.

Hvidovre skoles elever, 1916. Historiens Hus

Det betød, at undervisningen i dette fag tit måtte afbrydes, eller helt aflyses, hvis det var regnvejr, eller hvis gårdpladsen var for mudret. Der blev undervist i de almindelige skolefag: dansk, skrivning, regning, religion, historie, geografi og sang**.** Dermed var gymnastik og håndarbejde til piger. Fra omkring 1910 begyndte fysik undervisningen. I 1910 havde skolen kun to klasseværelser, en til store og en til de små elever. Normalt gik eleverne 4 år i yngste klasse, og 3 år i ældste klasse. I 1910 var skolen en hverdags skole. Det vil sige, at alle elever gik i skole hver dag. Det var normalt i landsbyskoler at gå i skole hver anden dag. Og skoleåret var som regel planlagt så, at de store elever havde færrest skoledage om sommeren. På den måde fik de store elever mere tid til at hjælpe til hjemme om sommeren, hvor der var mest at lave ved markerne. I Hvidovre skole mødte eleverne hver dag, men da der kun var en lærer, mødte eleverne ikke på samme tid. Hver klasse havde tre timers undervisning hver dag, og skoleåret varede ca. 250 dage.

Kære Læser! Som du kan se, er der sket en stor udvikling indenfor skolevæsnet i Hvidovre kommune siden den første skole så dagens lys på disse kanter. Jeg håber denne artikel har været lige så interessant læsning for dig, som det har været for mig at skrive den.

Rytterskolen 2007

VESTVOLDEN

af Anton og Mads, 7.c.

Vi har valgt Vestvolden af den grund, at vi godt ville vide noget om krigene der har været i København og omegn. I starten af opgaveforløbet vidste vi ikke så meget om emnet, dog vidste vi, at Vestvolden's fortid havde noget med militær, krige og soldater at gøre.

Vestvolden ligger vest for København så *hvis* fjender kom fra vest af, beskyttede Vestvolden København. Vestvolden var kun en lille del af Københavns befæstning dvs. at der også var andre befæstninger og forter som fx. Garderhøjfortet og Trekronerfortet. Englændernes bombardement i 1801 og i 1807 på København viste sig at være så voldsomme at befæstningerne og forterne ikke kunne holde, men i de fattige år efter 1814 blev der ikke lavet nogle forbedringer på forsvaret. Militærkommissionen rejste en debat om Københavns befæstninger der skulle holde de næste årtier og som skulle omfatte Københavns Land- og Søbefæstning. De begyndte at bygge på Land- og Søbefæstningen i årene 1885-1894, men indtil da fungerede de gamle fæstninger stadig som fæstninger. Søbefæstningen blev udvidet med nye forter og batterier og Landbefæstningen blev forlænget så den

gik fra Dyrehaven i nord til Avedøre i syd. Københavns Land- og Søbefæstning bestod af: seks søforter, fire kystforter, et søbatteri, seks kystbatterier, seks landforter, ni landbatterier, to sammenhængende enceinter[1] (Vestvolden) og tre oversvømmelsesområder[2]. Vestvolden var en 15km lang fæstningsvold. Vestvolden havde nogle forskellige navne den blev kaldt: Vestenceinten, Husumceinten, "Den danske Front" eller Vestvolden. Faktisk var Vestvolden en lang sammenhængende vold af 23 batterier[3], der var blevet bygget ind i den gamle vold. På voldens inderside var der en jernbane der blev kaldt "Batteritoget". Batteritoget kørte med kanoner frem til det sted der var under angreb. Under 1. verdenskrig gik jernbanen fra Køge bugt til Husum station. Under 1. verdenskrig var Vestvolden bemandet med 65.000 soldater, som aldrig kom i krig. Vestvolden blev heller aldrig brugt til det, der var meningen: at forsvare København. Vestvolden havde også en voldgrav. Den fik sit vand fra

Utterslev Mose og Harrestrup Å. På indersiden af voldanlægget ligger voldgaden. Langs den lå der oprindeligt et jernbanespor til Batteritoget. I den nederste del af volden kan man stadig se magasinerne[4] til ammunition[5]. Oppe på voldskråningen kan man af ramper gå op til batterierne. Herfra kunne man skyde henover voldgraven og forvolden mod en angribende fjende. Den 16m bredde voldgrav blev forsvaret af kaponierne[6], der ligger på voldgravens inderside, og hvorfra man skød på fjenden på langs af graven, det vil sige på tværs af fjendens angrebsretning. Voldens grav, der var skjult for fjenden, som var formet med små kasematter[7] og kaponierer, lå med afstand af cirka 600 meter fra hinanden. Kaponierne var selvstændige kampanlæg, der også skulle virke som sikring mod overfald. Derfor var de bygget med en projektør der kunne lyse hele graven op. Vestvolden blev nedlagt som fæstningsanlæg i 1920 og blev derefter kun brugt til øvelsesareal og depotområde for militæret, men i 1963 blev den største del af Vestvolden et offentligt område.

1 En enceinte er en sammenhængende fæstning der som et bælte beskytter en by, et område eller et pas.
2 Et oversvømmelsesområde er et sted der kan sættes under vand så fjenden ikke kan krydse det sted de skal over.
3 Et batteri er et fæstningsanlæg med kanoner der normalt kun skyder i en retning.
4 Et magasin er et sted hvor man opbevarer ammunition.
5 Ammunition er våben, patroner og lignende.
6 Kaponiere er små anlæg der skyder mod et fæstningsværk.
7Kasematter er bombesikre rum i en fæstning.

Luftfoto Vestvolden

Bronzealderfund i Avedøre

Af Jannik Tofte Hansen, 7.c.

I følgende artikel har jeg valgt at beskrive Hvidovre´s vel nok mest berømte bronzealderfund, nemlig Frydenhøjsværdet. Dette skyldes, at jeg har min daglige gang på skolen af samme navn; nemlig Frydenhøjskolen, og heraf har jeg haft en naturlig interesse for netop dette fund.

Frydenhøjsværdet

Frydenhøjsværdet er et 3500 år gammelt sværd, med en længde på 44 cm og en bredde på ½ cm som stammer fra den ældre bronzealder år 1700-500 f.v.t. I 1929 blev sværdet fundet af bonden Axel Jønsson. Sværdet blev fundet på gravhøjen frydenhøj som ifølge forskerne tilhørte en stormand fra bronzealderen. Det er således frydenhøj har sit navn fra i dag.

Frydenhøj er i dag nedpløjet. De eneste høje der er tilbage fra dengang er Simonshøj og Langhøj, som stadig kan findes her i Hvidovre. Sværdet lå på brystet af stormanden med skæftet mod den opstigende sol dvs. mod øst. På den måde kunne han finde vejen til dødsriget. Sværdet lå i et beslag i to dele, som blev brugt til at holde det i skeden. Der lå også nogle rester af en fibula (en slags sikkerhedsnål fra bronzealderen). Disse ting var også lavet af bronze. Historien i gaden (historien i gaden er der for at sætte ting op sådan at folk kan se hvordan der engang har set ud) har sat en granitsten med bronzesværdet indhugget i sten. Sværdet er indhugget, så det ligger med skæftet mod øst, ligesom det lå på stormanden i graven. Rundt om sværdet er der lavet en cirkel af sten, som skal forestille de randsten, der skulle holde jorden fast rundt om gravhøjen. Inde i cirklen er der sat en kongeeg, konge-egen var det mest udbredte træ i bronzealderen. I dens stamme begravede de deres døde. Alle disse ting er sat op, for at man i fremtiden vil kunne se, at her har der været en stormands grav og at der her blev fundet et bronzesværd (Der er også fundet to stykker af et bronzesværd i Vestvolden i 1990 af to Avedøre borgere). Spiralornamentik-mønsteret på Frydenhøjsværdet kan også findes på solvognen og på en bronze bælte-plade som blev fundet som offer

Rekonstruktion af bronzesværdet

gave i Egtvedfundet, der er også fundet spiralornamentik på nogle fibulaer fra Bornholm.

Solvognen

Solvognen er en 30 cm høj og 60 cm lang, og er lavet af guld på den ene halvdel. Den blev fundet i september 1902 i Trundholm mose i Odsherred i Nordsjælland af Frederik Willumsen. Man tror, den blev kastet i mosen som offergave i ca. 1350 f.kr. hvor fra den også er dateret.

Solvognens spiralornamentik sidder på skjoldet. Solvognen fortæller os, at menneskene i bronzealderen troede, at solen blev ført af en hest, fisk, slange eller skib og på den måde komme rundt om jorden og oplyse den.
Solskiven af guld er sat, så den symboliserer solen, der bevæger sig fra venstre til højre om dagen og giver lys. Mens den mørke ikke guldbelagte side symboliserer natten, hvor solen som bekendt ikke ikke stråler. Forskere mener ikke, at hjulene er sat op som en del af solvognens historiske fortælling om troen på solen men bare var der til at få den frem og tilbage under ceremonien (I bronze alderen tilbad man solen og brugte solvognen og andre artefakter under ceremonierne) . Blandt andet brugte man også solskiven i bronzealderen i Tyskland.

Kære læser!

Jeg håber, at du nu er blevet klogere på historien bag Frydenhøjsværdet.

Sværdknoppen

Bent Zinglersens opvækst i Hvidovre

Dette er den anden artikel i en serie af fire skrevet af Bent Zinglersen om sin opvækst i Hvidovre, som vi bringer i 2008. Artiklerne er udvalgt af Randi Romerdahl Christensen, som vil afslutte serien med en artikel om Bent Zinglersen. Artiklen i dette nummer - '*Min første klasselærer´* - handler om læreren Frode Hansens bortgang samt om kammerater fra Bents klasse.

I første nummer bragte vi artiklen '*Mælkemanden og Perlefiskeren*'. Det har inspireret Henny Paaske til at skrive en artikel om perlefiskeren, Aases far. Den vil følge efter '*Min første klasselærer´* af Bent Zinglersen på side 15.

Min første klasselærer

Af Bent Zinglersen

Den første begravelse, jeg kom til at opleve, var min klasselærer Frode Hansens jordfæstelse på den gamle Hvidovre Kirkegård.

Vi var nået nogle måneder inde i 2. klasse, da han blev syg og døde på hospitalet efter kort tids sygepleje. Det blev en gribende ceremoni. Præsten læste under jordpåkastelsen et brev, som en af klassens piger, den lyslokkede Inge med det viltre hårbrus, havde skrevet til ham på hospitalet. Inge var Hansens kæledægge, og han gav hende navnet Solskin, som hendes klassekammerater tilsyneladende helt uden jalousi tog op.

Nu skete der pludselig noget, som jeg næsten værger mig ved at fortælle, fordi jeg har læst en tilsvarende historie i en hel masse begravelsesskildringer fra mange forskellige lande. Men jeg husker det, som var det i dag, og min mor huskede det livet ud. Da præsten kastede den første skovlfuld jord ned i det mørke dyb, røg der en hvid sommerfugl med og forsvandt. Tro det eller lad være! Mor græd, og det var der også mange andre, der gjorde. Det gjorde også Aase, som havde en meget smuk, pelsbræmmet kjole på. Jeg græd ikke, for jeg stod og kiggede på Aase hele tiden, og da højtideligheden var forbi, ville hun følges med os hjem, da vi jo begge boede syd for Køgevejen. Der var temmelig lang vej at gå, set med nutidsøjne, men dengang var man vant til at gå langt i Hvidovre. Der var meget store intervaller mellem busserne. Skønt jeg vitterlig havde holdt meget af lærer Hansen, havde jeg ikke andet end Aase i tankerne hele vejen hjem.

Et par år før, da en af nabokonerne på Strandbovej havde hørt, at jeg skulle have Frode Hansen som klasselærer, når jeg begyndte på Strandmarksskolen udbrød hun indigneret: "Stakkels dreng! Stok-Hans tæver ungerne med sin stok for et godt ord." Det kom jeg aldrig til at opleve. Jeg fik Kaj Stavnshøj

1. klasse

fra Koralvej til sidekammeret, og den første dag, vi var i klassen, og vore mødre endnu sad langs væggene på almindelige stole, snakkede han uafladeligt, mens jeg irriteret forsøgte at koncentrere mig om, hvad læreren sagde. Han var til sidst ved at vippe mig af bænken og var ikke en pind interesseret i Hansen.
Læreren blev populær både blandt drenge og piger. Jeg blev særlig interesseret i ham, da far fortalte mig, at han var bror til flyveren Michael Hansen, som havde vundet kapflyvningen London-Kapstaden. De var sønner af købmand Michael Hansen i Hvidovregade, hvis butik Ravn senere overtog. Jeg vidste naturligvis alt om berømte flyvere og overførte lidt af begejstringen på hans bror. Frode Hansen gik med stok, fordi han havde klumpfod, men han brugte den aldrig til at slå med, som han åbenbart havde gjort i tidligere klasser.

Forklaringen kan være den, at han var en smule bange for de store drenge og egnede sig bedst til at undervise små børn. Hansen lærte os en børnesang, som jeg endnu kan huske i al dens gribende enkelthed:

Der bor en bim-bam bussemand
I huset i hvert rum, di-dum
Der bor en bim-bam bussemand
I huset i hvert rum
Den ryster sig og bryster sig
Og vandrer rask igen sin vej.

Så gentoges de fire første linjer, og vi skrålede fornøjet med på den lille vrøvlevise, så snart han havde sunget den for os en enkelt gang. Melodien forstummede først i vores klasse, da Hansen kom på hospitalet, og vi fik at vide, at han var meget alvorlig syg.

Hansen havde en overgang anbragt mig på bagerste bænk i midterrækken sammen med en pige, der var kommet inde fra København, og som ikke havde lært det, som vi andre havde været igennem. Skolevæsnet var langt tilbage inde på den anden side af Harrestrupåen, hvad det så kan skyldes. De fleste mennesker fra strandkvarterene den gang var udflyttere fra København, især Vesterbro og Kongens Enghave. Udflytter var også Peter Jørgen, om end han var født i det hus på Strandbovej, hvor jeg nu boede. I mellemtiden havde han boet inde i byen og var nu vendt tilbage til Hvidovre med bopæl på Strandhavevej. Hansen satte mig sammen med Peter Jørgen på bagerste række, og jeg skal love for, at jeg blev sat på vanskeligere opgave end dengang med Minna.

Da jeg i skrivetimen skulle føre hans hånd, gav jeg ondt af mig over, at han skrev noget helt andet end det bogstav, han skulle. Han tog sin hånd væk og sagde bøst:

”Du ska’ ikke være fræk! Du ka’ få en røvfuld i skolegården i frikvarteret!” Da klokken ringede, var jeg den første, der var ude af døren, og nede på legepladsen søgte jeg hurtigt hen i den fjerneste ende for at gemme mig i cykelskuret. Den nye dreng fik øje på mig alligevel, og jeg begyndte at løbe – med ham i hælene, lige til klokken reddede mig, da det korte nifrikvarter var forbi. Det var værre at undgå ham i spisefrikvarteret, men han skulle dog lige spise sin mad, før han kunne begynde at jage mig. Jeg holdt mig i den modsatte ende af legepladsen, efter at han havde anbragt sig op ad gymnastiksalen med sin smørrebrødspakke og sin mælk. Så snart han havde krøllet papiret sammen og afleveret sin tomme flaske til mælkemanden, der var posteret i skolegården, gik den vilde jagt igen. Jeg turde ikke henvende mig til gårdvagten efter hjælp, for så ville drengen uden tvivl antaste mig på hjemvejen. Vi skulle uvægerlig op ad Strandmarksvej begge to.

Jeg erindrer ikke hvordan vi blev gode venner, men vi fulgtes i hvert fald ad et stykke af hjemvejen, og selv om jeg blev flyttet tilbage til min ”rigtige” sidekammerat, Kjeld Nielsen fra Lodsvej, opretholdt jeg stedse et godt forhold til Peder, som jeg tidligt begyndte at kalde ham, uden at han gjorde vrøvl. Da jeg flyttede fra Strandbovej over i et helt andet kvarter, kom Peder ofte og besøgte mig på Hvidovre Strandvej.

Det gik så vidt, at vi blandende blod i en hule, som vi byggede på øen i den store, forsænkede del af baghaven. Vi fik i hvert fald begge to skåret hul i en finger med en kniv, og da vi begge havde læst om denne handling i de gamle sagaer, der blev serveret i anden klasses danskbog, har processen vel været korrekt. Vi kom vand i en stor muslingeskal og lod begge blodet strømme ned i vandet, hvorpå vi drak en slurk hver.

4. klasse

BEMÆRKNINGER TIL BENT ZINGLERSENS ARKIV

Af Henny Paaske

Jeg har været skolekammerat med Bent fra april 1940, da han kom til Kettevejsskolen i 1. Mellemskolekasse. En af vore fælles kammerater var Aase Rasmussen, der blev gift med norske Trygve Gjerde og flyttede til Oslo, Norge i 1947. Jeg sendte hende en kopi af Bents erindringer 'Mælkemanden og perlefiskeren' fra sidste nummer af Lokalhistorisk Selskabs blad og mindede Aase om hendes skolekæreste Bent.

Aase og Bent var skolekærester i underskolen på Strandmarksskolen. Jeg har tidligere bedt denne Aase om at skrive om sin far – perlefiskeren - der havde fiskebåd, og boede på Lodsvej 36 (Hun påstod, at hun ikke huskede noget). Efter Aase havde set Bents beskrivelse af 'Perlefiskeren' sendte hun mig kopier af et uddrag af bogen 'Fjerne Kyster' af Børup Sørensen og et særtryk af artiklen 'Perlefiskeren fra Femø'. Jeg har hørt Bent Zinglersen fortælle, at Aase hørte til den store *Rasmussen Slægt* i Hvidovre - og jeg må give ham ret. Her fra det "kedelige" Hvidovre er der en spændende forbindelse til det fjer-

Perlefiskeren Hans Christian Rasmussen

Hans Christian Rasmussen var født på Femø 1860. Han kom ud at sejle lige efter konfirmationen, og da han var 19 år, gik han i land i Sydney, Australien. Herfra tog han med de to brødre Andersen til øen Prince of Wales, der ligger i Torresstrædet nord for Queensland. Med primitivt dykkerudstyr blev der dykket på 8 til 20 meter efter perler.

Da Hans Rasmussen var næsten 30 år, havde han skaffet sig egen båd, og så tog han til Femø og hentede sig en kone der. Det var hans barndomsveninde **Christine Andersen**. Hun blev så 'frue' i i huset på Prince of Wales.

Hans Christian Rasmussen

Et hus der var bygget af bølgeblik på høje pæle, af hensyn til slanger, termitter og andet kryb. Der var giftige padder, der til forveksling lignede sten. Når moskitoerne blev for slemme, tændte man bål mellem pælene under huset, så røgen kunne drive dem bort.

Regntiden var på nøjagtig tre måneder. Resten af året kom der ikke en dråbe regn, så man havde store tanke, hvori man opbevarede regnvandet. De indfødte hjælpere blev af og til taget i at sluge perler, og måtte tvinges til at spytte dem ud igen. Aase husker, at hendes farfar fortalte, at han gemte sine perler i det udhulede skaft på barberkosten. Hovedindtægten kom fra salg af perlemormuslingeskaller, den største Christian solgte vejede 12½ kg.

To gange var Christian ved at drukne, da luftslangen til hans dykkerhjelm blev skåret over. Han har fortalt, at det var en vidunderlig oplevelse at 'næsten' drukne.

Christine fødte fire børn på Prince of Wales, men da de skulle i skole, blev det tid at tage tilbage til Danmark. Christian Rasmussen solgte sine to både i februar 1898. Turen hjem tog flere måneder. De tog først til Femø, siden til Valby, hvor de boede i flere år. Det passede Christine godt efter de primitive år i Australien. Senere kom de til Hvidovre på Bjæverskov Alle 24, der dengang var et stråtækt bondehus. Her boede Christian og Christine med deres fem børn, som var:

Sydney der senere blev far til Kirsten og til Birgit. Birgit blev født omkring 1926 og hun giftede sig med *Erik Viffeldt,* Storegade 17 i Avedøre. De fik fem døtre og en søn, alle børnebørn af Perlefiskeren. (Erik Viffeldt var med i KFUM på Eriksminde i Hvidovregade/

Sydney, Arthur og Torres Rasmussen på deres båd i Sydhavnen

Kirkegade, med i menighedsrådet i Avedøre, og formand for forældreforeningen på Avedøre skole fra (1966?)).

Arthur boede i Valby og fik en søn.

Torres bosatte sig på Lodsvej 36 og fik tre børn: Ebbe civilingeniør født i 1925, Jytte født ca. 1930 og norsk gift og ikke mindst Aase, som sagt var en skolekammerat til både Bent og jeg. Hun er født i december 1927 og bor i Oslo.

Molly boede også i Valby, og fik en søn

- de fire nævnte og ældste børn af Hans Chr Rasmussen blev født i Australien.

Karen blev derimod født i Danmark. Karen blev gift med gårdejeren og sognefogeden *Schrader* på *Beringgården*. Karen var en stolt og flot dame, der meget usædvanligt dengang i 1930-40erne havde ridehest. Hun døde på Svendebjerghave i 1982. Aase har fortalt om sin farmor Christine, som hun har besøgt på Bjæverskovs Alle.

Farmoren var nervesvækket, og man mente, at det var på grund af frygt for alle de giftige dyr på øen i Australien. Nogle af dem lignede sten eller var kamufleret på andre måder. Og hun har haft små børn at beskytte, så man forstår hendes frygt.

Sydney Rasmussens familie boede på Bjæverskovs Alle 24 her i Hvidovre indtil 1950.

Christian Rasmussen begyndte efter hjemkomsten i 1898 og tiden på Femø med grusgraveri. Siden skaffede han sig en båd, og slog sig på bundgarnsfiskeri i Øresund. Fangsten blev afsat på Fisketorvet, Gammel Strand ved Højbro Plads. I ét af de første år af 2. Verdenskrig blev han syg ombord på båden, og efter et par dage døde han. Sønnerne fortsatte fiskeriet, men det har ikke været nemt under krigen. Der blev fisket om natten, så der kunne være friske fisk på torvet om morgenen. Men det måtte de holde op med på grund af minefaren. En nat fandt de en hornmine, der havde lagt sig til rette ved et af deres bundgarn. Så det var om at komme bort og rapportere dette. Og så var det slut med at fiske om natten – det var for farligt.

Det var vanskeligt at skaffe olie til maskineriet, og isen spærrede også fiskebåde inde i lange perioder.

Nu ved vi hvorfor Christian Rasmussen blev kaldt 'Perlefiskeren'.

Tak til Bent Zinglersen for at have bragt denne historie på bane.

DET GODE LIV I EN HAVEBOLIG

Af Signe Dehn Sparrevohn
projektkoordinator Historiens Hus

"Klokken er halv syv. Fru Larsen åbner sit østvendte soveværelsevindue og glæder sig over solskinnets glimten både i soveværelse, baderum og køkken. Et vindpust fra det nærliggende Hvidovre Havn fortæller om let dansk sommerkuling. Først henter fru Larsen mælken, morgenbrødet og avisen i den indbyggede vareboks ved hoveddøren, og så til badeværelset."

Vi befinder os i den almennyttige bebyggelse Strandhavevej. Et hvidt klinkerbetonbyggeri med åbne altangange og trapper i to etager.

Vareboks ved hoveddøren

Det repræsenterer en tid i dansk boligbyggeris historie, hvor arkitekten efterstræbte attraktive forhold til middelklassen. Almindelige mennesker skulle nyde godt af et samfund, der fik råd til at gøre livet lettere for de fleste. Som mange andre boligbyggerier i Hvidovre bærer Strandhavevej altså på fortællingen om velfærdsamfundets vilje til at skabe gode liv.

Det ganske særlige ved Strandhavevej i forhold til velfærdsdanmarks boligbyggeri er, at bygherren Arbejderbo og arkitekten bag byggeriet, Svenn Eske Kristensen, kastede sig ud i nye måder at skabe trygge og sunde boligforhold. Funktionaliteten i arkitekturen var en dyd for mange, men på Strandhavevej finder man en unik vilje til nyskabelse både i forhold til den tekniske formåen og i forhold til indlevelse i beboernes brug af boligen. Han giver her i sin beskrivelse fra 1955 sit billede på en helt almindelig kvindes hverdag, som den kunne have set ud midt i 50'-erne: "Så i gang med køkkenarbejdet, lad bare andre mene, hvad de vil, men fru Larsen er nu glad for, at pålægget og madvarerne samt mælken er så dejlig frisk og appetitlig i hendes 65 l køleskab. Når man først har sådan et skab, er man klar over, at det tjener sig selv ind mange gange. Det er rart, at brødskuffen og brødmaskinen er indbygget i madskabet ved yder-

væggen lige ved siden af, så man samtidig med at smøre madpakkerne, kan passe kaffevandet på det til den anden side af køleskabet, indbyggede el-komfur."

Den hjemmegående hustru fik med Strandhavevej de mest optimale rammer til den bolig, hun skulle tilbringe næsten hele døgnet i. Dette var arkitektens svar på kvindefrigørelse i 50'erne. På linje med Bauhaus-arkitekterne i modernisternes Berlin forestillede Svenn Eske Kristensen sig, hvordan de rum, han var formgiver til, blev anvendt. Han beskrev ligefrem, hvordan husmorens hverdag kunne gøres lettere i en fiktiv beretning om fru Larsens hverdag på Strandhavevej: "De mange skuffer, og det, at der er en åben plads, så man kan sidde ned ved bordet og arbejde med rengøring af madvarer, når benene er lidt ømme, er bekvemt, selvom det varede lidt længe, inden fru Larsen kunne vænne sig til at sidde ned ved køkkenarbejdet. Århundreders sædvane er ikke så let at aflive".

Hvad han ikke kunne vide var, at kvindens liv skulle komme til at foregå udenfor hjemmet i de kommende år.

Et godt børnemiljø

Det var hensigten bag lejlighedsplanerne at give plads til en familie med lidt mere end et barn. Beregninger havde vist ham, at en families gennemsnitlige størrelse var på 3,3 personer.

Køkkenet i boligerne på Strandhavevej fra Eske Kristensens Arkiv

I Strandhavehusene tegnede han 232 lejligheder, hvoraf 126 var tværelses-lejligheder med et kammer og et spisekøkken. Mange af områdets børn har formentlig haft deres seng i dette kammer. Kamrene eksisterer ikke længere ifølge boliglovgivningen, der i dag har omdøbt dem til værelser.

Trods lejlighedernes størrelse er det en betingelse for indflytning i Strandhavevej, at man har et barn. Området er derfor fortsat rigt på børn. Svenn Eske Kristensen prioriterede børnelivet ganske højt, der med bebyggelsens inddeling i blokke undgik helt lukkede gårdmiljøer. Med tanke om at give mødrene trygge rammer til at lade børnene lege frit i de grønne arealer, indrettede han legepladser og legehus:

"Der er faldet ro over hjemmet, far er kysset farvel, Ole er sendt i skole, og den lille er sendt ned i sandkassen. Det er godt, at man med sindsro kan sende hende ned i haveanlægget og til legepladsen, der er så rart skæmmet af for al trafik, og sådan at man kan holde lidt øje med hende fra vinduerne. "Arkitekten tegnede også en børnehave, som aldrig blev opført. På Strandhavevej blev børnehaven senere opført i 1966 af boligforeningen Hvidovrebo. Det blev til Strandmarkens børnehave, der imidlertid ikke er tegnet af Svenn Ekse Kristensen, men som i sit udtryk er meget tro mod det øvrige byggeri.

En feltfabrik

I en tid hvor boligbyggeriet blev stadig mere industrialiseret, var det ikke en selvfølgelig tankegang i så høj grad at prioritere lejlighedernes komfort. Ganske særligt for Svenn Eske Kristensen er det også, at han foretog spørgeundersøgelser. På flere områder repræsenterer Strandhavevejs bebyggelsesplan en banebrydende tilgang til boligbyggeriet. Når Svenn Eske Kristensen i dag er blevet en anerkendt arkitekt i det 20. århundredes danske arkitekturhistorie, skyldes det hans socialt motiverede brud med den danske byggetradition.

Hans grundlæggende hensigt var at gøre byggeprocessen billigere, en tankegang, der havde rod i et ideal om alles ret til bedre boligvilkår. De dyre, faglærte håndværkere og mursten, man normalt tog i brug, skiftede plads med beton og en præfabrikeringsproces, der var tidsbesparende. På dette punkt deler Strandhavevej historie med Engstrandsallebyggeriet, da man med opførelsen Strandhavevej genanvendte den "feltfabrik", der skulle producere betonkonstruktioner direkte på byggepladsen.

Strandhavevej stod færdigt i 1955 og administreres i dag af Hvidovrebo boligselskab.

Kildemateriale er hentet fra Svenn Eske Kristensens egen beretninger og illustrationer i *Arkitekten*, 1956. 8/9, side 141-152.

Illustration fra Arkitekten anno 1959

Strandhavevej anno 2006

MEDLEMSARRANGEMENTER 2008

Mandag den 14. april	**kl. 19.30 fortæller pensioneret politibetjent Poul Fjeldgård** om den 19. september 1944, hvor politiet blev taget af tyskerne og om sine egne oplevelser som KZ-fange i Tyskland.
Tirsdag den 6. maj	**arrangeres udflugt til Holmegaard Glasværk og Gavnø Slotspark**. Efter besøg og guidet rundvisning på Holmegaard Glasværk er der bestilt smørrebrød på et nært liggende spisested. Efter besøget i Gavnø Slotspark serveres en kop kaffe ved bussen. Vi mødes ved Rytterskolen, hvor der er **afgang kl. 10.15** med forventet hjemkomst kl. ca. 17.30. Tilmelding og betaling enten ved arrangementet den 14. april i Lille Friheden eller i Rytterskolen tirsdag den 15. april eller tirsdag den 22. april begge dage mellem kl.10.00-12.00. Pris: kr. 240 inkl. smørrebrød. Drikkevarer betales særskilt.
Søndag den 28. sep.	**afvikles Københavns Befæstningsdag**. Sæt dagen af og besøg nogle af de steder og arrangementer, der tilbydes denne dag. Detaljeret program primo september.
Mandag den 20. okt	**fortæller arkivar Poul Sverrild** om sidste nyt fra det lokalhistoriske område.
Mandag den 17. nov	**mødes vi atter med modstandsmanden, politikeren og m.m. Herluf Rasmussen**. Herluf Rasmussen vil denne gang fortælle om den politiske side af sit begivenhedsrige liv.

Det er ikke nødvendigt med tilmelding til Københavns Befæstningsdag, men tilmelding er nødvendig til de øvrige arrangementer.

Udflugten den 6. maj er omtalt ovenfor.

De tre foredrag finder sted i Lille Frihedens Aktivitetssal, og tilmelding skal ske på selskabets automatiske telefonsvarer 36473444 senest søndag, inden arrangementet finder sted.

Bestyrelsen for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab 2008

Formand Ole Asbjørn Petersen
Grenhusene 53
tlf. 3649 5785 e
-mail: 5002701@bredalsparken.dk

Næstformand Benny Riisager
Østre Kvartergade 11.st.tv.
tlf. 3678 2968 e
-mail: bennyriisager@av2.dk

Kasserer Ejvind Jensen
Paris Boulevard 22
tlf.3649 2885 e
-mail: brund.jensen@privat.dk

Bestyrelsesmedlem Vagn Bacher
Hvidovregade 31B,1.tv
tlf. 3648 1434

Bestyrelsesmedlem Jette Randal-Lund
Østre Kvartergade 9 st.th
tlf. 3649 0659 e
-mail: jrl@av2.dk

KB-medl. Allan Fredskov
Svendebjergvej 1A,1.mf.
tlf. 3649 9606 e
-mail: afe@hvidovre.dk

KB-medl. Kim Østerberg Bødkerporten 7 tlf.3649 6804
e-mail: ktb@hvidovre.dk

1.suppl. Lars Bo Henriksen
Hvidovrevej 402
tlf. 36784869
e-mail: larsbo@sport.dk

2.suppl. Birte Gerdes
Strandmarksvej 46, 2.th.
2650 Hvidovre
36786404 e
-mail:birtegerdes@yahoo.dk

Revisor Hubert Steffensen
Hesselbjergvej 12
3649 0963

Revisorsuppleant Inge Larsen
Berners Vænge 7. 2.tv.
tlf. 3678 4736

Forretningsudvalg :
Ole Asbjørn Petersen, Benny Riisager, Ejvind Jensen

Arrangementsudvalg :
Ole Asbjørn Petersen, Vagn Bacher, Ejvind Jensen.

PR.og hjemmesiden:
Benny Riisager, Lars Bo Henriksen, Dan Olsen

Lokalhistorisk/kulturistudvalg:
Benny Riisager, Jette Randal-Lund, Lars Bo Henriksen

Bladredaktion :
Ole Asbjørn Petersen, Poul Sverrild, Kitt Boding-Jensen

Udviklingsudvalg:
Ole Asbjørn Petersen, Benny Riisager. Poul Sverrild

Historiens Hus deltager i øvrigt i bestyrelsesmøder og i udvalgsarbejder efter nærmere aftale.

Hvidovre anno 1920

- Carl Gustav Ludvig Jacobsen

Af Signe Dehn Sparrevohn og Kitt Boding-Jensen

Det idylliske landskab er malet af Carl Gustav Ludvig Jacobsen. Maleriet er fra 1920 og forestiller sandsynligvis Harrestrup Å. Historiens Hus har for nylig erhvervet sig billedet til malerisamlingen.

Som man kan se, er det et stilfærdigt landskabsmaleri fra en tid i Hvidovre, der endnu bar præg af landbrug og uberørt natur. Brugen af blide og lyse farver er kendetegnet for hans landskabsmotiver, men Ludvig Jacobsen blev med datidens øjne også opfattet som kolorist. Særligt i genremaleriet, som han dyrkede meget, fik farverne frit løb. Motiverne fandt han blandt andre hos komedieforfatterne Molière og Holberg.

Ludvig Jacobsen var inspireret af den ældre kunstart især af den franske og romantiske maler Eugène Delacroix, der frem for at dyrke skarpe detaljer i sin stil, gav bevægelse og farven stor betydning for billedets repræsentation af virkeligheden.

Ludvig Jacobsen var søn af konditor Carl Emil Frederik Jacobsen og Johanne Vilhelmine Rosine Werner. Han blev født i 1890 i Odense. Senere flyttede han til København og arbejdede som tegner ved pressen og som bogillustrator. Ved siden af underviste han på croquisskolen.

Ludvig Jacobsen blev gift tre gange. Første gang var i 1918 med Ella Mathilde Magdalene Jensen. Andet ægteskab var med Ella Jacobsen i 1937 10 år senere blev han gift med Grethe Sonja Wennerwald. Ludvig Jacobsen gik bort i 1957 og ligger begravet i en fællesgrav på Bispebjerg Kirkegård.

ISSN 0902-3046